

ОСОБЛИВОСТІ КОМПЕТЕНЦІЇ ТА ПОВНОВАЖЕНЬ ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

FEATURES OF JURISDICTION AND PLENARY POWERS OF ORGANS OF NATIONAL POLICE OF UKRAINE ARE IN THE FIELD OF PROVIDING OF PUBLIC SAFETY

Панова О.О.,

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри адміністративної діяльності поліції факультету № 3
Харківського національного університету внутрішніх справ*

Карась О.В.,

*здобувач кафедри адміністративної діяльності поліції факультету № 3
Харківського національного університету внутрішніх справ*

У статті сконцентровано увагу на аналізі ролі та значення органів Національної поліції України. У їх функціонуванні виділений такий напрям, як компетенція у сфері забезпечення публічного порядку і безпеки. Визначено шляхи вдосконалення компетенції органів внутрішніх справ у сфері забезпечення публічного порядку і безпеки.

Ключові слова: публічний порядок, безпека, Національна поліція, компетенція, повноваження.

В статье сконцентрировано внимание на анализе роли и значения органов Национальной полиции Украины. В их функционировании выделено такое направление, как компетенция в области обеспечения общественного порядка и безопасности. Определены пути усовершенствования компетенции органов Национальной полиции Украины в сфере обеспечения общественного порядка и безопасности.

Ключевые слова: общественный порядок, безопасность, Национальная полиция, компетенция, полномочия.

Attention on the analysis of role and value of organs of the National police of Ukraine is concentrated in the article. In their functioning such direction as jurisdiction is selected in area of providing of public peace and safety. The ways of improvement of jurisdiction of organs of the National police of Ukraine are certain in the field of providing of public peace and safety.

Key words: public peace, safety, National police, jurisdiction, plenary powers.

Вступ. Суспільні відносини, спрямовані на забезпечення публічної безпеки та порядку виникають у зв'язку з активізацією джерел підвищеної небезпеки, стихійними лихами, порушенням громадського порядку, внаслідок яких виникає загроза життю і здоров'ю людей. Сфера діяльності органів Національної поліції характеризується можливістю прояву реальних загроз публічній безпеці унаслідок наявної специфіки.

Реформування Національної поліції України здійснюється на тлі занепаду всієї правоохоронної системи, різкого збільшення кількості злочинності, до цих пір немає чіткої сформованої системи забезпечення безпеки особи за особливих умов, мають місце й інші негативні чинники.

Актуальність обраної теми зумовлена об'єктивною необхідністю посилення і поглиблення забезпечення публічного порядку і безпеки, що і означає підвищення ролі правоохоронної діяльності, насамперед органів Національної поліції, з чітким визначенням їх повноважень і компетенції в досліджуваній сфері.

Деякі проблемні питання забезпечення публічної безпеки та порядку підрозділами органів Національної поліції були предметом досліджень таких учених, як О.М. Бандурка, Д.М. Бахрах, С.О. Безсмертний, І.П. Голосніченко, Д.П. Калаянов, А.Т. Комзюк, М.В. Корнієнко, Б.Г. Литвак, В.М. Плішкін, Л.Л. Попов, В.В. Сокурєнко, О.Н. Ярмиш та інші. Однак з огляду на складність досліджуваної проблеми вона ще залишається актуальною.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження особливостей компетенції та повноважень органів Національної поліції у сфері забезпечення публічної безпеки і порядку. Для досягнення поставленої мети треба вирішити такі завдання: визначити правову природу компетенції та повноважень органів Національної поліції із забезпечення публічного порядку; визначити обсяг повноважень кожного підрозділу органів Національної поліції залежно від впливу на забезпечення публічного порядку і безпеки; визначити шляхи вдосконалення компетенції органів Національної поліції у сфері забезпечення публічного порядку і безпеки.

Результати дослідження. Розглядаючи це питання, треба звернути увагу на етимологію понять «компетенція» та «повноваження».

У тлумачному словнику С.І. Ожегова компетенція визначається як «коло питань, у яких хто-небудь добре обізнаний; коло чийось повноважень, прав» [1, с. 289]. Аналогічне тлумачення компетенції наведено в «Советском энциклопедическом словаре»: «Компетенция (від лат. *compete* – добираюсь, відповідаю, підхожу) – коло повноважень, наданих законом, статутом або іншим актом конкретному органу або посадовій особі; знання і досвід у певній галузі» [2, с. 613]. У «Новейшем энциклопедическом словаре» компетенція визначається як «коло повноважень якого-небудь органу, посадової особи; коло питань, у яких конкретна особа має знання, досвід» [3, с. 595]. У тлумачному словнику сучасної російської мови під компетенцією розуміють «коло питань, явищ, у яких дана особа авторитетна, має досвід, знання; коло повноважень, галузь належних для виконання ким-небудь питань, явищ» [4, с. 358]. У «Новому тлумачному словнику української мови» слово «компетенція» трактується як «добра обізнаність із чим-небудь; коло повноважень якої-небудь організації, установи, особи» [5, с. 874; 6, с. 24].

В юридичній енциклопедії поняття повноваження трактується як сукупність прав і обов'язків державних органів і громадських організацій, а також посадових та інших осіб, закріплених за ними у встановленому законодавством порядку для здійснення покладених на них функцій. Повноваження професор Б.М. Лазарєв визначає як комплекс конкретних прав і обов'язків, які надаються для реалізації покладених на орган функцій [7, с. 102]. Як комплекс прав і обов'язків розглядають державно-владні повноваження і автори підручника «Адміністративне право України, академічний курс» [8, с. 265]. Такої самої думки дотримується Є. Кулакова, яка вважає, що владні повноваження державного органу складаються з юридичних прав для здійснення державних функцій та юридичних обов'язків, які покладаються на цей орган державою.

Права стають реальною можливістю відносно виконання покладених функцій та збігаються з обов'язками, тобто необхідністю стосовно держави, і зливаються в єдину правову категорію повноважень [9, с. 12; 10].

Таким чином, термін «компетенція» більш широке та охоплює в собі визначення «повноважень».

На нашу думку, у рамках дослідження варто приділити більше уваги саме повноваженням органів Національної поліції, адже вузький розгляд цього питання дасть змогу розкрити визначену тему.

Розглянемо, які ж сили мають у своєму розпорядженні органи Національної поліції України щодо забезпечення публічної безпеки та порядку. У нормативно-правових актах сили органів внутрішніх справ, що залучаються до забезпечення публічного порядку, підрозділяються на основні, додаткові, сили, які залучаються за рахунок органів і підрозділів з інших регіонів [11]. Наведена класифікація сил вимагає конкретизації. У цьому випадку варто використати поділ повноважень органів Національної поліції України залежності від їх функцій із забезпечення публічного порядку, тобто чи є вона для них головною (основною) або додатковою [12, с. 184].

До основних сил органів Національної поліції України, що залучаються до забезпечення публічного порядку, на нашу думку, віднесено патрульну поліцію, а саме: відділ (сектор) превенції, сектори реагування патрульної поліції № 1–4, стройовий підрозділ патрульної служби поліції особливого призначення.

Також до основних сил, що беруть участь у забезпеченні публічного порядку, відносно спеціальні моторизовані військові частини Національної гвардії України.

До додаткових сил, що беруть участь у забезпеченні публічного порядку і безпеки, варто віднести ті, для яких це завдання не є основним, а лише додатковим. До них належать, перш за все, державна служба охорони. Проте проблема надійного забезпечення публічної безпеки і порядку зумовлює систематичне залучення інших сил, а саме: співробітників апаратів МВС, ГУНП, територіальних підрозділів НП незалежно від лінії їх роботи, особовий склад вищих навчальних закладів зі специфічними умовами навчання, а також пожежні частини і підрозділи.

Варто відмітити, що з метою створення належних умов для реалізації і захисту майнових прав територіальної громади міста Харкова, практичного здійснення заходів, спрямованих на забезпечення схоронності, цілісності комунального майна, відвернення та недопущення безпосередніх посягань на таке майно, припинення несанкціонованого доступу до нього, забезпечення особистої безпеки посадових осіб Харківської міської ради та її виконавчих органів під час виконання ними службових обов'язків, надання послуг, пов'язаних з охороною державної, комунальної та іншої власності, з охороною громадян, керуючись ст. ст. 56, 78 Господарського кодексу України, ст. ст. 26, 59 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», Харківська міська рада ухвалила рішення про створення комунального підприємства «Муніципальна охорона» [13]. На нашу думку, потрібно залучати це комунальне підприємство до підтримання публічного порядку і безпеки як додаткові сили поліції в районах їх розташування.

Розглядаючи основні підрозділи органів Національної поліції із забезпечення публічного порядку і безпеки, перш за все, варто звернути увагу на підрозділи патрульної поліції, оскільки вони є ядром усіх сил, що використовуються в забезпеченні правопорядку. Формування підрозділів патрульної поліції викликано, перш за все, необхідністю вирішення взаємозумовлених завдань: по-перше, збільшення щільності нарядів поліції; по-друге, підвищення ефективності і якості роботи патрульних нарядів; по-третє, підвищення рівня довіри населення до співробітників Національної поліції за рахунок підвищення авторитету діяльності поліції.

Повноваження органів Національної поліції реалізуються в межах норм, встановлених вітчизняним законодавством. Згідно із Законом України «Про Національну поліцію» [14], Положення про військові частини і підрозділи з охорони громадського порядку Національної гвардії України [15], Положення про патрульну службу МВС [16] та інших, компетенцію сил органів Національної поліції можна розділити на три групи: 1) право, що сприяє безпосередньому виконанню службових обов'язків; 2) право, що сприяє опосередкованому виконанню службових прав; 3) право, що дозволяє співробітникам активну реалізацію тих, що належать їм, конституційних прав і свобод [12, с. 185].

До першої групи повноважень співробітника органів Національної поліції варто віднести: а) ознайомлення з документами, що визначають його права і обов'язки відповідно до посад в органах внутрішніх справ, наприклад, це може бути «Положення про Національну поліцію» [17] або інші нормативно-правові акти, критерії оцінки якості роботи і умов просування по службі, а також організаційно-технічні умови, необхідні для виконання ним посадових обов'язків; б) ознайомлення зі всіма матеріалами своєї особистої справи, відгуками про свою діяльність та іншими документами до внесення їх в особову справу, залучення до особової справи своїх пояснень; в) проведення на вимогу посадової особи розслідування для спростування відомостей, що порочать його честь і гідність; г) право на звернення співробітника органів Національної поліції до суду для вирішення суперечок, пов'язаних із державною службою, у тому числі у питаннях атестації, переводу на службу в іншу місцевість, її проходження, дисциплінарної відповідальності, звільнення зі служби органів Національної поліції [12, с. 186].

Варто відмітити, що до другої групи прав співробітника органів Національної поліції належать: а) отримання в установленому порядку інформації і матеріалів, необхідних для виконання посадових обов'язків. Наприклад, це може бути оперативна інформація, технічна або правова інформація та інше; б) ухвалення рішень і участь в їх підготовці відповідно до посадових обов'язків; в) перепідготовка (перекваліфікація) і підвищення кваліфікації за рахунок відповідного бюджету; г) внесення пропозицій із вдосконалення організації роботи органів Національної поліції [12, с. 186].

І, нарешті, останню – третю групу прав співробітника органів Національної поліції складають: а) можливість надавати свою кандидатуру щодо висунення на вищестоящі посади; б) право на просування по службі; в) можливість захищати свої права відповідно до норм, визначених в Конституції України, законах та підзаконних актах; г) на гідне пенсійне забезпечення, що враховує особливості в змінах, що стосуються підвищення посадових окладів, вислуги років та окладів за звання; д) право на гідне грошове забезпечення, яке б враховувало надбавки, а також премій за результатами роботи.

На нашу думку, забезпечення публічної безпеки, що здійснюється органами Національної поліції, корелюється з необхідністю охорони порядку, попередження і припинення порушень. Так, наприклад, із метою комплексного вирішення питань забезпечення правопорядку, публічної безпеки на території Володарського району Донецької області активної протидії загальної злочинності в районі та досягнення зниження темпів її росту на основі чітко визначених заходів, пріоритетів, також поступового нарощування зусиль державних органів і громадськості, удосконалення організації засобів попередження і розкриття злочинів в умовах дії Закону України «Про Національну поліцію» було ухвалено рішення Волинською районною радою про затвердження Програми щодо організації забезпечення публічного порядку та безпеки громадян, протидії злочинності на території Володарського району протягом 2016–2020 років [18].

Таким чином, надання поліцейськими послуг у сфері забезпечення публічної безпеки і порядку входить до завдань будь-якого підрозділу поліції, але варто зауважити той факт, що основними силами органів Національної поліції Украї-

ни, що залучаються до забезпечення публічного порядку, є патрульна поліція, а саме: відділ (сектор) превенції, сектори реагування патрульної поліції № 1–4, стройовий підрозділ патрульної служби поліції особливого призначення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Ожегов С.И. Слова русского языка : [70000 слов] / под ред. Н.Ю. Шведовой. – 23-е изд., испр. – М. : Русский язык, 1990. – 917 с.
2. Родигіна І.В. Компетентісно орієнтований підхід до навчання / І.В. Родигіна. – Х. : Вид. група «Основа», 2005. – 96 с.
3. Новейший энциклопедический словарь. – М. : Изд-во АСТ; Изд-во «Астрель»; ООО «Транзиткнига», 2004. – 1424 с.
4. Ушаков Д.Н. Толковый словарь современного русского языка / Д.Н. Ушаков, под ред. Н.Ф. Татьянченко. – М. : Альта-Пресс, 2005. – 1216 с.
5. Новий тлумачний словник української мови : у 3 т. / укладачі: В.В. Яременко, О.М. Сліпушко. – Т. 1 : А – К. – К. : Вид-во «АКОНІТ», 2006. – 926 с.
6. Головань М.С. Компетенція і компетентність: досвід теорії, теорія досвіду / М.С. Головань // Вища освіта України. – 2008. – № 3. – С. 23–30.
7. Лазарев Б.М. Компетенция органов управления / Б.М. Лазарев. – М. : Юрид. лит., 1971. – 280 с.
8. Адміністративне право України. Академічний курс : [підручник] : у 2 т. / голова редколегії В.Б. Авер'янов. – К. : Вид-во «Юридична думка», 2004–2005. – Т. 1 : Загальна частина. – 2004. – 584 с.
9. Кулакова Є. Компетенція: поняття, суб'єкти, особливості / Є. Кулакова // Підприємство, господарство і право. – 2006. – № 3. – С. 10–15.
10. Голосніченко І.П. Теорія повноважень, їх легітимність та врахування потреб і інтересів при встановленні на законодавчому рівні [Електронний варіант] – Режим доступу : http://afgr.kpi.ua/sites/default/files/11%20-%201_9_%20-%202025.pdf.
11. Про затвердження Інструкції про порядок переведення органів і підрозділів системи Міністерства внутрішніх справ України на посиленій варіант оперативно-службової діяльності : Наказ МВС від 3 грудня 2012 р. № 1111// Офіційний вісник України. – 2013. – № 3.
12. Панова О.О. Компетенція органів внутрішніх справ у сфері охорони громадського порядку і безпеки / О.О. Панова // Науковий вісник академії муніципального управління. Серія «Право». – 2015. – Вип. 1. – С. 182–188.
13. Панова О.О. Особливості повноважень органів місцевого самоврядування у сфері забезпечення публічної безпеки / О.О. Панова // Всеукраїнська науково-практична конференція «Науково-практичне забезпечення розвитку та співробітництва об'єднаних територіальних громад» (24 жовтня – 24 листопада 2016 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://dridu.dp.ua/konf/konf_dridu.htm.
14. Про Національну поліцію : Закон України від 2 липня 2015 р. № 580-VIII [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/main/580-19>.
15. Про затвердження Положення про військові частини і підрозділи з охорони громадського порядку Національної гвардії України : Наказ МВС України від 16 червня 2014 р. № 567 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0729-14>.
16. Про затвердження Положення про патрульну службу МВС : Наказ МВС України від 2 липня 2015 р. № 796 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon1.rada.gov.ua>.
17. Про затвердження Положення про Національну поліцію : Постанова Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 р. № 877 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=248607704>.
18. Про Програму щодо організації забезпечення публічного порядку та безпеки громадян, протидії злочинності на території Володарського району протягом 2016–2020 років : Рішення Волинської районної ради від 26 лютого 2016 р. №7/7-78 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://volodrosvet.dn.ua/rishennja-radi/100-7-/1288-2016-03-12-06-37-48.html>.